

De Club van het Hoogste Woord

<>>

Columns - 27 oktober 2008 - Auteur: Antoine Verbij

(27 oktober 2008) Nederlandse mediaprogramma's zoals 'De leugen regeert' gaan over ruzies rond de dorpspomp. Duitse mediaprogramma's zoals 'Presseclub' gaan over wereldbranden. Duitse journalisten nemen zichzelf heel serieus. Misschien wel te serieus.

Als op zondag om twaalf uur de klokken luiden, zappen veel Duitsers naar de ARD. Na een korte nieuwsuitzending glijdt de kijker met zachte muziktonen de Presseclub binnen. Vijf à zes mensen zitten achter een halfronde tafel en spreken op gedempte toon over de jongste wereldrampen.

Alleen voor hoge bazen

In het midden van de ronding zit de gespreksleider – tegenwoordig Jörg Schönenborn, net als zijn voorgangers een leidende figuur bij de omroep. Het programma is zo prestigieus dat alleen de hoogste baas goed genoeg is om het gesprek te leiden.

De gasten zijn vertegenwoordigers van de schrijvende pers, bij voorkeur de hoogste vertegenwoordigers: hoofdredacteuren of op zijn minst leidende redacteuren van de afdelingen politiek en economie. In meerderheid mannen, maar altijd minstens één vrouw, meestal Bascha Mika, hoofdredacteur van de *Tageszeitung*.

Het gaat er beschaafd aan toe. De gasten vallen elkaar niet in de rede en verontschuldigen zich als ze per ongeluk door elkaar heen praten. Alleen hoofdredacteur Helmut Markwort van het weekblad *Focus* zet ongevraagd zijn vele onderkinnen in beweging om zijn meningen te spuien.

Gespreksleider Schönenborn is streng doch rechtvaardig. Hij is meer pedagoog dan zijn voorgangers. Hij geeft iedereen even vaak het woord, vat na iedere ronde het gezegde even samen voor de kijkers en stelt dan een volgende, meestal simpele vraag: 'Waar knelt de schoen?', 'Wat moet er gebeuren?', 'Is er licht aan het einde van de tunnel?'

Dat pedagogische kan geen kwaad. De gespreksdeelnemers zijn duidelijk van de

schrijvende en niet van de sprekende pers. Menig journalist laat zich door zijn bijzinnen zo op sleeptouw nemen dat zijn betoog ergens in de berm van de door Schönerborn aangeduide weg eindigt. De gespreksleider zegt dan wat de verongelukte eigenlijk bedoelde.

Groot en gewichtig

De thema's zijn altijd groot en gewichtig. Boven elk gesprek in de Presseclub hangt het woord 'crisis'. Is het niet die in Georgië dan is het wel die in Afghanistan, is het niet die van de SPD dan is het wel die van Siemens.

Maar na elke uitzending lijkt de crisis bezworen. Dat ging de laatste weken zo: financiële crisis? Ach, dat is een Amerikaans probleem. Bankencrisis? Daar heeft de regering mooi op tijd ingegrepen. Economische recessie? Als we met z'n allen wat meer geld uitgeven, komt het wel goed.

De dames en heren van de Duitse pers laten zich niet makkelijk uit hun evenwicht brengen. Zo kreukvrij als hun kleding is, zo schokvrij zijn hun visies. Voor elke ramp hebben ze wel een plan B, een plan C, een plan D, een heel alfabet. Het programma heeft iets bezwerends. Alsof het zelf de oplossing is voor alle catastrofes.

Dat kan komen door het gewijde uur waarop het programma wordt uitgezonden. Maar het kan ook komen door het grenzenloze zelfbewustzijn van de Duitse journalistiek. De opiniemakers voelen zich op zijn minst gelijkwaardig aan de bestuurders van het land en vaak zelfs een slag beter. Als zesde macht voelen ze zich de hoogste macht.

Doorgeslagen democratie

Dat is te zien aan twee typisch Duitse instellingen: de Bundespressekonferenz en het Bundespresseball. De Bundespressekonferenz is de vereniging van parlementaire journalisten en regelt het verkeer tussen politiek en media. Zij sommeert politici naar háár gebouw om onder háár leiding de pers te woord te staan.

Diezelfde vereniging organiseert ook het jaarlijkse Bundespresseball, waar politici met de pers een vorkje mogen prikken en een dansje mogen wagen. Het bal is het meest prestigieuze evenement in de Bondsrepubliek, vergelijkbaar met het jaarlijkse Opernbal in Oostenrijk. Het heeft de zegen van de Bondsrepubliek, die, zo wil de traditie, het bal met een wals opent.

Je zou het doorgeslagen democratie kunnen noemen. Natuurlijk is het goed dat de

pers niet aan de leiband van de politiek loopt. Maar in Duitsland lijken de verhoudingen omgekeerd. Ex-CSU-leider Edmund Stoiber en ex-SPD-leider Kurt Beck hebben niet helemaal ongelijk wanneer ze hun val aan de pers wijten.

Consensus

De Presseclub bewijst dat de consensus onder de schrijvende opiniemakers groot is. Tussen vertegenwoordigers van de linkse en de rechtse pers loopt de discussie nooit hoog op. De rechtste krant *Die Welt* en de linkse *Tageszeitung* zijn het in de Presseclub opvallend vaak met elkaar eens. In het nationale journalistengilde heerst een grote eensgezindheid.

Het is jammer dat de vroegere gewoonte om ook buitenlandse correspondenten uit te nodigen, is uitgestorven. Zij wilden de bondsbrede journalistieke consensus nog wel eens doorbreken. In oorsprong was de Presseclub ook een internationaal forum. Het heette 'Der internationale Frühschoppen', maar dat programma werd in 1987 van de televisie naar de radio verbannen en vervangen door de Presseclub.

Duitse journalisten blijven graag onder elkaar. Zij denken ook graag nationaal. Zij zien zichzelf niet alleen als het geweten van de politiek maar noemen zich in één adem het geweten van de hele natie. Daarom voelen ze zich ook zo thuis op zondag om twaalf uur op de ARD. Het is het uur van de preek, het stichtelijke en het vermanende woord. Daarna is er weer sport.

Presseclub is elke zondag te zien op de ARD van 12.05 tot 12.45 uur. Daarna beantwoorden de gespreksdeelnemers nog een kwartier lang vragen van kijkers op de zender Phoenix. Wanneer Olympische Spelen in Beijing of skiwedstrijden in Garmisch Partenkirchen het ARD-programma doorkruisen, is Presseclub alleen op Phoenix te zien.

Antoine Verbij is freelance journalist en Berlijns correspondent van het dagblad *Trouw*. In deze rubriek stelt hij met regelmaat een opmerkelijk Duits actualiteitenprogramma voor.

Afbeeldingen:

[DPA/Picture-alliance](#)

[cbmd, www.flickr.com](#)

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/2674/de-club-van-het-hoogste-woord>